

KLASA: 007-02/15-01/02
URBROJ: 363-02/01-15-6-19
Zagreb, 18. prosinca 2015.

N A P U T A K
dobrovoljnim vatrogasnim društvima i vatrogasnim zajednicama
u svezi obavljanja povremenog prijevoza putnika i robe
u cestovnom prometu vatrogasnim vozilima

Mogućnost obavljanja gospodarskih djelatnosti

Odredbom članka 12. Zakona o vatrogastvu („Narodne novine“ broj 106/99, 117/01, 36/02, 96/03, 139/04, 174/04, 38/09, 80/10) (dalje: ZV/99) propisano je da dobrovoljna vatrogasna društva mogu, osim vatrogasne djelatnosti, obavljati gospodarske i društvene djelatnosti (najam poslovnog prostora, održavanje vozila, organizacija kulturnih i športskih priredbi, prijevoz robe i sl.) koje su u svezi s obavljanjem vatrogasne djelatnosti sukladno odredbama posebnih propisa, ako se time ne umanjuje intervencijska spremnost vatrogasne postrojbe dobrovoljnoga vatrogasnog društva.

Odredbom članka 52. stavkom 1. točkom 3. ZV/99 propisano je da će se novčanom kaznom u iznosu od 10.000,00 do 50.000,00 kuna kazniti za prekršaj pravna osoba ako obavlja druge gospodarske i društvene djelatnosti kojima umanjuje intervencijsku spremnost vlastite vatrogasne postrojbe.

ZOV/99 mogućnost obavljanja gospodarskih i društvenih djelatnosti predviđa samo za dobrovoljna vatrogasna društva, ne i vatrogasne zajednice.

Člankom 9. Zakona o udrugama („Narodne novine“ broj 74/14) (dalje: ZU/14) propisano je da udruga može obavljati gospodarsku djelatnost, sukladno zakonu i statutu. Člankom 13. stavkom 3. alinejom 7. ZU/14 propisano je da statut udruge sadrži odredbe o gospodarskim djelatnostima sukladno zakonu, ako ih obavlja. Člankom 25. stavkom 3. ZU/14 propisano je da rješenje o upisu u registar udruga, između ostalog, mora sadržavati i gospodarske djelatnosti ako su propisane statutom, dok je stavkom 7. propisana obveza da nadležni ured takvo rješenje odmah po upisu u registar udruga dostavlja nadležnoj ispostavi Porezne uprave Ministarstva financija. Člankom 31. ZU/14 propisano je da udruga obavlja gospodarske djelatnosti ako je to propisano statutom, a sukladno posebnim propisima kojima se uređuju uvjeti za obavljanje te vrste djelatnosti, dok je stavkom 2. propisano da gospodarske djelatnosti udruga može obavljati pored djelatnosti kojima se ostvaruju njezini ciljevi utvrđeni statutom, ali ih ne smije obavljati radi stjecanja dobiti za svoje članove ili treće osobe. Ako u obavljanju gospodarske djelatnosti udruga ostvari višak prihoda nad rashodima, on se mora sukladno statutu udruge koristiti isključivo za ostvarenje ciljeva utvrđenih statutom.

Pri tome je teško unaprijed reći koje sve gospodarske djelatnosti udruga smije obavljati, ali valjalo bi poći od načela da je udruzi dopušteno obavljati sve djelatnosti koje su utvrđene statutom udruge, osim onih koje su zakonom izričito zabranjene. Drugim riječima,

udrugama je dopušteno obavljati one gospodarske djelatnosti koje su kao dopuštene izričito utvrđene posebnim propisima, ali za svaku konkretnu gospodarsku djelatnost treba razmotriti odgovarajući posebni propis koji uređuje navedeno područje te procijeniti je li konkretna djelatnost izričito dopuštena ili zabranjena, pa ako nije zabranjena utvrditi pod kojim uvjetima takvu djelatnost može obavljati i udruga.

Posebni propis iz članka 31. stavka 1. ZU/14 je Zakon o prijevozu u cestovnom prometu („Narodne novine“ broj 82/13) (dalje: ZPCP/13).

Obavljanje prijevoza sukladno odredbama posebnih propisa

ZPCP/13 „*prijevoz u cestovnom prometu*“ definira kao svaki prijevoz putnika ili tereta, uključujući i vožnju praznog ili nenatovarenog vozila, dok je „*prijevoz u unutarnjem cestovnom prometu*“ definiran kao prijevoz na teritoriju Republike Hrvatske.

Odredbom članka 14. ZPCP/13 propisano je da pravna ili fizička osoba – obrtnik smije obavljati djelatnost javnoga cestovnog prijevoza putnika ili tereta u unutarnjem cestovnom prometu ako je upisana u sudski, odnosno obrtni registar i posjeduje licenciju za unutarnji prijevoz koju izdaje ured državne uprave u županiji, odnosno upravno tijelo Grada Zagreba nadležno za poslove prometa. Stavkom 2. propisano je da tijelo iz stavka 1. ovoga članka izdaje licenciju za unutarnji prijevoz za sljedeće vrste prijevoza: prijevoz tereta u unutarnjem cestovnom prometu, prijevoz putnika u unutarnjem cestovnom prometu, i autotaksi prijevoz.

Odredbom članka 24. ZPCP/13 propisano je da domaći prijevoznik može započeti obavljati one vrste prijevoza putnika ili tereta koji su navedeni u licenciji.

Odredbom članka 6. stavkom 1. ZOV/99 propisano je da dobrovoljna vatrogasna društva i vatrogasne zajednice osnivaju se, djeluju i prestaju s djelovanjem sukladno odredbama zakona koji uređuje osnivanje i djelovanje udruga, ako ovim Zakonom za pojedina pitanja nije drugačije određeno.

Prema toj odredbi, dobrovoljna vatrogasna društva i vatrogasne zajednice upisuju se u Registar udruga Ministarstva uprave, a ne u sudski ili obrtni registar, što je sukladno odredbama ZPCP/13 jedan od preduvjeta za izdavanje licencije za obavljanje prijevoza.

Prijevoz putnika

Odredbom članka 55. ZPCP/13 propisano je da se povremeni prijevoz putnika u cestovnom prometu obavlja autobusom i osobnim vozilom (7+1 i 8+1). Stavkom 2. istog članka propisano je da povremeni prijevoz putnika ne smije sadržavati ponovljene elemente linijskog ni posebnoga linijskog prijevoza, kao što su relacija, vrijeme odlaska i dolaska, te mjesta ulaza i izlaza putnika. Prijevozi su namijenjeni potrebama za jednokratnim prijevozima i nemaju funkciju prijevoza dnevne migracije. Stavkom 3. propisano je da pri obavljanju povremenog prijevoza putnika prijevoznik u vozilu mora imati ugovor o prijevozu sklopljen prije početka obavljanja prijevoza.

Prijevoz tereta

Odredbama članaka 77. – 79. ZPCP/13 propisano je da se prijevoz tereta u unutarnjem i međunarodnom cestovnom prometu može obavljati kao javni prijevoz i kao prijevoz za vlastite potrebe. Javnim prijevozom tereta smatra se prijevoz koji se obavlja uz naknadu, kod kojeg se relacija, cijena prijevoza i drugi prijevozni uvjeti određuju ugovorom između prijevoznika i naručitelja prijevoza, dok se međunarodnim prijevozom tereta smatra onaj prijevoz koji se obavlja na temelju dozvole za međunarodni prijevoz tereta, ukoliko međunarodnim ugovorom nije određeno da se prijevoz obavlja bez dozvole.

Prijevoz za vlastite potrebe

Odredbom članka 91. ZPCP/13 propisano je da vozila koja se koriste za prijevoz za vlastite potrebe moraju biti u vlasništvu pravne ili fizičke osobe ili moraju biti uzeta u zakup na temelju ugovora o zakupu ili leasingu. Stavkom 2. Istog članka propisano je da vozilom kojim se obavlja prijevoz osoba za vlastite potrebe mora upravljati osoba zaposlena kod pravne ili fizičke osobe ili sama fizička osoba. Stavkom 3. propisano je da vozila kojima se obavljaju prijevozi za vlastite potrebe moraju biti označena i opremljena sukladno propisu iz članka 13. ovoga Zakona, dakle moraju ispunjavati posebne uvjete koji se odnose na izgled, uređaje i opremu vozila.

Odredbom članka 93. ZPCP/13 propisano je da se prijevozom tereta za vlastite potrebe smatra onaj prijevoz koji obavljaju pravne ili fizičke osobe bez naknade, ako su ispunjeni sljedeći uvjeti: 1. teret koji se prevozi mora biti u vlasništvu pravne ili fizičke osobe ili prodan, kupljen, dat ili uzet u najam, proizveden, dopunjen ili popravljen od pravne ili fizičke osobe koja obavlja prijevoz za vlastite potrebe; 2. svrha puta mora biti prijevoz tereta do ili od pravne ili fizičke osobe koja obavlja prijevoz za vlastite potrebe, te njegovo premještanje unutar ili izvan sjedišta pravne ili prebivališta fizičke osobe koja obavlja prijevoz za vlastite potrebe; 3. vozilima kojima se obavlja takav prijevoz moraju upravljati vozači zaposleni kod pravne ili fizičke osobe ili sama fizička osoba; 4. vozila moraju biti u vlasništvu, zakupu ili leasingu. Stavkom 2. Propisano je da pravna ili fizička osoba koja obavlja prijevoz iz stavka 1. ovoga članka mora u vozilu imati dokaz da obavlja prijevoz za vlastite potrebe (primjerice, račun, otpremnicu, teretni list i sl.).

Mišljenje nadležnih državnih tijela

Sve gore rečeno potvrđeno je i mišljenjem nadležnog Ministarstva pomorstva, prometa i infrastrukture, Uprave cestovnog i željezničkog prometa i infrastrukture, KLASA: 340-01/15-01/79, URBROJ: 530-05-1-2-15-2 od 10. srpnja 2015.

Uputom o postupanju Porezne uprave Ministarstva financija, središnji ured, KLASA: 410-01/15-01/1590, UR.BROJ: 513-07-21-01/15-1 od 20. listopada 2015. o poreznom statusu neprofitnih pravnih osoba, porezna uprava je zauzela stajalište da Zakon o porezu na dobit temeljno propisuje da osobe navedene u članku 2. stavku 6. Zakona nisu obveznici plaćanja poreza na dobit. Dakle, Zakon pretpostavlja da te osobe stječu određene prihode koji nisu oporezivi, sve do trenutka kada se utvrdi moguće narušavanje tržišne utakmice. Poseban porezni tretman navedenih osoba proizlazi iz njihovih općekorisnih aktivnosti i koje su od interesa za Republiku Hrvatsku stoga što svojim aktivnostima nadopunjuju, odnosno

poboljšavaju aktivnosti iz nadležnosti državne uprave, a na određene pravne osobe su i prenesene javne ovlasti.

Međutim, obzirom na zakonsku regulativu načelno neprofitne organizacije, posebice uzimajući u obzir Zakon o udrugama, neprofitne organizacije mogu obavljati i gospodarske djelatnosti, a pri tome je za porezne svrhe bitno utvrditi koliko te djelatnosti koje obavljaju temeljno neprofitne pravne osobe mogu narušiti tržišnu utakmicu. Polazno, odnosno temeljno, neprofitne organizacije tržišnu utakmicu mogu narušavati aktivnostima koje se ne mogu smatrati aktivnostima od interesa za opće dobro ili aktivnostima u sklopu javnih ovlasti, dakle obavljanjem određenih djelatnosti na način kako ih obavljaju poduzetnici koji su obveznici poreza na dobit ili dohodak.

U smislu Zakona o porezu na dobit i sukladno Zakonu o udrugama, aktivnostima od interesa za opće dobro smatraju se, između ostalog, i aktivnosti dobrovoljnog vatrogastva, traganja i spašavanja, te druge aktivnosti koje se po svojoj prirodi, odnosno po posebnim propisima o financiranju javnih potreba u određenom području mogu smatrati djelovanjem od interesa za opće dobro.

U svom mišljenju, porezna uprava ističe da udruge mogu obavljati djelatnost koja se smatra gospodarskom djelatnošću, te da su dužne u roku od osam dana od dana početka obavljanja te djelatnosti upisati se u registar poreznih obveznika.

Ovakav postupak za Poreznu upravu nije jednostavan obzirom da je potrebno procjenjivati, od slučaja do slučaja, dvije funkcije koje se međusobno mogu preklapati, a to su opće dobro i javni interes u odnosu na gospodarsku korist.

Nakon što osobe iz članka 6. stavka 2. Zakona o porezu na dobit prijave obavljanje gospodarske djelatnosti nadležnoj ispostavi, samo će se u određenim slučajevima i to trajnog obavljanja djelatnosti uz naknadu, utvrditi obveza plaćanja poreza na dobit. Međutim i u navedenim slučajevima potrebno je kod donošenja odluke o utvrđivanju poreznog statusa svaki slučaj razmotriti ponaosob uzimajući u obzir sve poznate i predložene činjenice bitne za oporezivanje.

Pri tome porezna uprava ističe da će navedeni postupak moguće potrajati određeno vrijeme, te da je uputno odgovorne osobe neprofitnih organizacija uputiti da svoje gospodarske djelatnosti trajnog karaktera mogu izdvojiti u poseban pravni subjekt (trgovačko društvo).

Prekršajne odredbe

Odredbom članka 109. ZPCP/13 propisano je da će se novčanom kaznom od 20.000,00 do 100.000,00 kuna kazniti za prekršaj prijevoznik – pravna osoba, prijevoznik – fizička osoba obrtnik, te druga pravna osoba ako obavlja bez licencije djelatnost javnog cestovnog prijevoza putnika ili tereta u unutarnjem cestovnom prometu, a fizička osoba novčanom kaznom od 20.000,00 do 50.000,00 kuna. Za istovjetne prekršaje, učinjene po treći puta, domaćem prijevozniku i drugoj pravnoj i fizičkoj osobi koja obavlja djelatnost iz ZPCP/13, pored novčane kazne, izreći će se i zaštitna mjera zabrane obavljanja te djelatnosti u trajanju od šest do dvanaest mjeseci.

Odredbom članka 110. ZPCP/13 propisano je da će se novčanom kaznom od 15.000,00 do 70.000,00 kuna kazniti za prekršaj prijevoznik – pravna osoba i prijevoznik – fizička osoba obrtnik odnosno druga pravna osoba: 1. ako povremeni prijevoz putnika ne obavlja propisanim vrstama vozila, ako povremeni prijevoz kojega obavlja sadrži ponovljene elemente linijskog ili posebnog linijskog prijevoza; 2. ako pri obavljanju povremenog prijevoza putnika u vozilu nema ugovor o prijevozu, sklopljen prije početka obavljanja

prijevoza; 3. ako se tijekom obavljanja posebnog linijskog prijevoza u vozilu ne nalazi ugovor s naručiteljem prijevoza i popis putnika; 4. ako se u obavljanju posebnog linijskog prijevoza prevozi putnike koji nisu upisani u popis putnika. Za fizičku osobu propisana je novčana kazna od 15.000,00 do 50.000,00 kuna, dok za istovjetne prekršaje počinjene po drugi put, domaćem prijevozniku i drugoj pravnoj i fizičkoj osobi koja obavlja djelatnost iz ZPCP/13, pored novčane kazne, izreći će se i zaštitna mjera zabrane obavljanja djelatnosti u trajanju od šest do dvanaest mjeseci.

Odredbom članka 112. ZPCP/13 propisano je da će se novčanom kaznom od 5.000,00 do 25.000,00 kuna kazniti za prekršaj prijevoznik – pravna osoba, prijevoznik – fizička osoba obrtnik, odnosno druga pravna osoba: 1. ako obavlja prijevoz za vlastite potrebe vozilima koja nisu u njenom vlasništvu ili ih ne koristi na temelju ugovora o zakupu ili leasingu; 2. ako vozilom kojim se obavlja prijevoz za vlastite potrebe ne upravlja njen zaposlenik. Za te prekršaje predviđeno je i kažnjavanje upravitelja prijevoza prijevoznika – pravne osobe, odnosno odgovorne osobe druge pravne osobe ili vozača stranog vozila novčanom kaznom od 5.000,00 do 10.000,00 kuna.

Mogućnost obavljanja prijevoza putem osnovanog trgovačkog društva

Dobrovoljna vatrogasna društva i vatrogasne zajednice, kao pravne osobe, radi obavljanja gospodarskih djelatnosti, ukoliko se žele baviti prijevozom putnika i/ili tereta, mogu u svrhu ostvarivanja statutarinih ciljeva osnovati i registrirati trgovačko društvo sukladno odredbama Zakona o trgovačkim društvima („Narodne novine“ broj 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15) (dalje: ZTD/93), koje će se na tržištu baviti pružanjem usluga prijevoza putnika i/ili tereta, sukladno odredbama posebnih propisa, dok će međusobne odnose između dobrovoljnog vatrogasnog društva ili vatrogasne zajednice kao osnivača i osnovanog trgovačkog društva urediti sukladno statutu osnivača i Zakonu o obveznim odnosima („Narodne novine“ broj 35/05, 41/08, 125/11, 78/15) (dalje: ZOO/05).

Porezni aspekt obavljanja prijevoza

Opći porezni zakon („Narodne novine“ broj 147/08, 18/11, 78/12, 136/12, 73/13, 26/15) (dalje: OPZ/08), člankom 39. gospodarsku djelatnost definira kao samostalnu i trajnu razmjenu dobara i usluga na tržištu radi ostvarivanja prihoda, dohotka, dobiti ili drugih gospodarski procjenjivih koristi.

Odredbom članka 58. stavka 1. OPZ/08 propisano je da je porezni obveznik dužan prijaviti sve činjenice bitne za utvrđivanje njegove porezne obveze, a naročito osnutak, premještaj i prestanak trgovačkog društva, radionice ili stalne poslovne jedinice ili početak obavljanja gospodarske djelatnosti, odnosno promjenu prebivališta ili uobičajenog boravišta, i druge činjenice čije je prijavljivanje propisano posebnim zakonom.

Odredbom članka 208. stavka 1. točkom 4. OPZ/08 kao teži porezni prekršaj propisano je da će se novčanom kaznom u iznosu od 5.000,00 do 300.000,00 kuna kazniti pravna osoba ako ne prijavi činjenice bitne za utvrđivanje njegove porezne obveze u zakonskom roku, dok je za odgovornu osobu u pravnoj osobi stavkom 4. istog članka propisana novčana kazna od 3.000,00 do 30.000,00 kuna.

Posebni uvjeti za vozila kojima se obavlja prijevoz

Posebni uvjeti koje moraju ispunjavati vozila kojima se obavlja djelatnost javnog cestovnog prijevoza putnika i tereta, te vozila kojima se obavlja prijevoz za vlastite potrebe, propisani su odredbama Pravilnika o posebnim uvjetima za vozila kojima se obavlja javni cestovni prijevoz i prijevoz za vlastite potrebe („Narodne novine“ broj 31/2014).

Zakon o sigurnosti prometa na cestama („Narodne novine“ broj 67/08, 48/10, 74/11, 80/13, 158/13, 92/14, 64/15) (dalje: ZSPC/08) vatrogasno vozilo definira kao motorno ili priključno vozilo namijenjeno za gašenje požara.

Odredbom članka 149. ZSPC/08 propisano je da je vozilo vatrogasne službe kad posebnim uređajima daje svjetlosne ili zvučne znakove vozilo s pravom prednosti prolaska, te da se na takvo vozilo ne primjenjuju se odredbe zakona o ograničenju brzine, o propuštanju vozila i prednosti prolaska, o zabrani pretjecanja i obilaženja kolone vozila ili na pješačkom prijelazu ili prelaženju iz trake u traku, o zabrani presijecanja kolone pješaka, obvezi vezivanja sigurnosnim pojasom te zabrani upotrebe mobitela. Iznimno, uz uvjet da je to neophodno potrebno, a vodeći računa o sigurnosti drugih sudionika u prometu, na takva vozila ne primjenjuju se ni odredbe o strani kretanja vozila, uključivanju u promet i o zaustavljanju i parkiranju te polukružnom okretanju.

Zaključak

Slijedom svega rečenog, mišljenja smo da dobrovoljna vatrogasna društva, sukladno odredbama važećih propisa ne mogu temeljem važećih propisa zakonito obavljati prijevoz putnika i/ili tereta.

Međutim, mišljenja smo da nema nikakve zapreke da dobrovoljno vatrogasno društvo ili vatrogasna zajednica bude osnivačem trgovačkog društva koje će registrirati djelatnost prijevoza putnika ili tereta. Da bi se za takav prijevoz koristilo vatrogasno vozilo, dobrovoljno vatrogasno društvo ili vatrogasna zajednica sa trgovačkim društvom mora pisanim putem urediti pitanje načina korištenja vozila, a sa vozila bi se morali odstraniti uređaji za davanje svjetlosnih i/ili zvučnih signala koji vatrogasnom vozilu omogućuju pravo prednosti prolaska kako bi se spriječile moguće zloupotrebe te da vozilo bude izjednačeno sa drugim vozilima u prometu, odnosno takvi uređaji se ne smiju koristiti.



Predsjednik

Ante Sanader